

Stortinget 25. mai 1987
Lov om kunstig befruktning

Med forbehold om endringer

Statsminister
Gro Harlem Brundtland

SPERRET til innlegget
er holdt.

President.

Debatten omkring Lov om kunstig befruktning har dreiet seg om vanskelige, konfliktfylte og følelsesbetonte spørsmål. Vi beveger oss på områder som både er politisk, faglig og etisk uvanlig krevende.

Ser vi tilbake, finner vi at disse spørsmålene tidligere har vært ofret betydelig oppmerksomhet, og at det er blitt foretatt omfattende utredninger både her i landet og i de øvrige nordiske land.

2

Den norske utredningen, som ble avgitt i 1953, kom aldri videre til politisk behandling og kunstig befruktning har dermed, inntil idag, vært et felt som ikke er særskilt lovregulert.

Når man går tilbake til utvalgsinnstillingen fra dengang, er det interessante paralleller å trekke til det som også er dagens debatt.

Flertallet mente det var riktig å ha en lov, først og fremst av hensyn til barnet og dets rettigheter.

Det var to dissenser, en fra Biskop Smidt, og en fra Siri Thoresen, som på litt ulike premisser konkluderte med at det beste var å unnlate å innføre lovregler.

Mulighetene av å innføre et forbud var sterkt inne i vurderingene, men Biskop Smidt konkluderte på denne måten: "Den vil virke mot sin hensikt. Først, fordi den vil rette oppmerksomheten på et forhold, som jo før jo heller bør gå ut av folkebevisstheten. Dernest fordi den antakelig kunne føre

til at klientene ville søke til naboland for å få inseminasjonen utført."

Siri Thoresen trekker samme konklusjon i sin dissens og begrunner den slik: "Når jeg heller ikke er tilhenger av et lovbestemt forbud er det først og fremst fordi jeg, hvor meget jeg enn kan frykte den - ikke kan se noe kriminelt i et så naturlig ønske som å få et barn i et barnløst ekteskap".

For meg er Siri Thoresens konklusjon kanskje den aller viktigste realiteten i denne saken.

President, hvorfor velger jeg så, i 1987, å minne om den debatten vi den gang hadde, og hvordan den endte ?

Det skyldes at jeg ser det samme dilemma, som de to dissensene her forholdt seg til, i dagens debatt om anonymiteten for sædgiverne. Et tema som overhode ikke var aktualisert den gangen.

Slik jeg ser det, vil et slikt krav i virkeligheten være en parallell til tankene om et lovforbud mot kunstig befruktning som seriøst ble vurdert for 35 år siden, og som den gang ble avvist.

De erfaringene man allerede har hatt i vårt naboland, Sverige, understreker da også farene ved å innføre en helt ny praksis.

Forbudsbestemmelser mot anonym særdgivning har i Sverige helt forandret situasjonen for de foreldre som ber om hjelp. Ikke bare fordi det har vist seg vanskelig å få sædgivere, slik foreldre og fagfolk advarte om, men først og fremst fordi hele grunnlaget forandres, for de familier det gjelder.

Jeg tror vi bør stille det grunnleggende spørsmålet: Er det i vårt land behov for å innføre lovforbud mot å kunne hjelpe en del barnløse par til å få sitt høyeste ønske oppfylt?

Det må det i så fall meget sterke grunner til, med de konsekvenser vi vet det må få for dem det gjelder.

Vi ønsker vel heller ikke å oppleve at norske kvinner må ty til en type hjelp, innenfor eller utenfor landets grenser, som er etisk, faglig og menneskelig sett, langt mindre forsvarlig, kanskje endog risikofylt ?

Jeg har med interesse merket meg hva representanten Lahnstein og Jansen sier om forbud: "Disse medlemmer frykter dessuten at et forbud mot donorinseminasjon ville resultere i et illegalt marked hvor samfunnet ville ha begrenset mulighet til å kontrollere virksomheten. Det må tross alt være å foretrekke at donorinseminasjonen foregår i kontrollerte former innenfor helsevesenet."

Ja, jeg er hundre prosent enig. Men ser man da ikke at dette er like sterke argumenter nettopp mot å oppheve anonymitetsprinsippet ?

Argumentene fra den som vil innføre forbud er hensynet til barnet, og at ethvert barn må ha rett til å gjøre seg kjent med sin biologiske far.

Flertallet sier i sine merknader at vårt lovverk idag ikke tar sikte på dette i alle situasjoner. Jeg går ut fra at det vil være bred enighet om at det ikke bør treffes tiltak for å forandre på dette, og at vi dermed skulle påta oss et samfunnsansvar for å klargjøre alle biologiske farskapsforhold, både innenfor og utenfor ekteskapet.

Menneskelig samliv er mangfoldig, Ingen myndighet kan påta seg det ansvar, i forhold til den oppvoksende slekt, at de kan oppheve livets infløkte løp og dets mange, varierte resultater.